

TTM Porkka Pauliina(TEM), Oivo
Tuija(TEM)

10.02.2022

Asia

EU; Komission tiedonanto yhteisötalouden toimintasuunnitelmasta (COM 2021/778)

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio julkaisi 9.12.2021 tiedonannon yhteisötaloutta koskevasta toimintasuunnitelmasta.

Toimintasuunnitelmasta keskustellaan myös 17.2.2022 Pariisissa pidettävässä Ranskan puheenjohtajakauden epävirallisessa ministeritason konferenssissa.

Suomen kanta

Suomi tukee Euroopan komission julkaiseman yhteisötaloutta koskevan toimintasuunnitelman toimeenpanoa. Toimintasuunnitelma on tärkeä tunnustus yhteisötalouden merkityksestä osana talous- ja työllisyyspolitiikkaa, kestävästä kehitystä sekä oikeudenmukaista vihreää ja digitaalista siirtymää. Suomi näkee yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden edistämisen osana hyvinvointitalousajattelua, jossa taloudellinen toiminta yhdistyy yhteiskunnallisten päämäärien toteuttamiseen. Suomi pitää hyvänä sitä, että komissio tuo tiedonannossa selkeästi esiin toimenpiteet, joita se aikoo tulevaisuudessa tehdä yhteisötalouden vahvistamiseksi ja mitä toimenpiteitä se kehottaa jäsenvaltioita, kansallisia viranomaisia ja sidosryhmiä tekemään.

Suomen hallitus on hyväksynyt keväällä 2021 yhteiskunnallisten yritysten strategian, jonka toimeenpanemiseksi on käynnistetty osaamiskeskus. Suomen yhteiskunnallisten yritysten strategia vastaa tavoitteiltaan komission toimintasuunnitelman päämääriä.

Yhteisötalouden toimintaedellytysten parantaminen

Suomi kannattaa komission suunnitelmaa neuvoston suosituksen antamisesta yhteisötalouden reunaehtojen kehittämistä vuonna 2023. Suositukset sisältäisivät ehdotuksia päätöksentekijöille, miten politiikka- ja lainsäädäntökehyksiä mukautettaisiin paremmin yhteisötalouden tarpeisiin. Suositukset liittyisivät mm. työllisyyspolitiikkaan, valtiontukiin, julkisiin hankintoihin, verotukseen, tutkimukseen, koulutukseen, osaamiseen ja koulutukseen, terveys- ja sosiaalipalveluihin, taloudelliseen ja ei-taloudelliseen tukeen sekä tilastointiin ja tiedonkeruuseen. Yhteiskunnallisten yritysten lainsäädännöllisen kehikon kehittäminen on edelleen jäsenvaltioiden vastuulla ja toimivallassa oleva asia.

Suomi kannattaa ehdotusta valtiontuen ryhmäpoikkeusasetuksen tarkistamisesta vuoden 2023 lopussa. Tässä yhteydessä on syytä pohtia, onko perusteltua keventää ja

yksinkertaistaa sääntöjä, jotka koskevat tukea yhteiskunnallisten yritysten rahoituksen saantiin ja tukea heikossa tai vaikeassa asemassa olevien työntekijöiden palkkaamiseen.

Suomi yhtyy komission arvioon julkisten hankintojen merkityksestä yhteisötalouden toimijoiden markkinoille pääsemiseksi. Erityisesti sosiaalisesti vastuullisten julkisten hankintojen lisääminen on tärkeää. Tarve yksinkertaistaa sääntöjä ja turvata yhteiskunnallisten yritysten tasapuolinen asema markkinoilla koskee myös EU:n hankinta- ja kilpailulainsäädäntöä.

Erityisen tervetulleena Suomi pitää komission esittämää uutta aloitetta, jolla on tarkoitus tukea paikallisten ja alueellisten kumppanuuksien syntymistä yhteisötalouden ja elinkeinoelämän toimijoiden välille mahdollistaen ”osta yhteiskunnallista” business to business liiketoiminta.

Kehittämismahdollisuuksien tarjoaminen yhteisötalouden toimijoille

Suomi pitää erittäin tervetulleena ehdotusta osaamiskumppanuuden rakentamisesta yhteisötalouden ja teollisuusstrategian kesken. Yhteisötalouden tunnustaminen yhdeksi teollisuusstrategian ekosysteemiksi on merkittävä päänavaus. Suomi on painottanut uudesta teollisuusstrategiasta laaditussa e-jatkokirjeessä (EJ 6/2021 vp), että uudistuminen ja tulevaisuuden kilpailukyky edellyttävät monipuolisten, sektorirajat ylittävien liiketoiminta- ja innovaatioekosysteemien kehittymistä.

Suomi kannattaa lämpimästi aloitetta uuden ”yhdyskäytävän” eli verkkopalvelun käynnistämistä vuonna 2023. Verkkopalvelu on tarkoitettu yhteisötalouden sidosryhmille, muille toimijoille ja yksityishenkilöille, jotka etsivät tietoa yhteisötaloutta tukevista EU:n rahoituslähteistä, politiikoista, verkostoista/foorumeista ja aloitteista.

Suomi kannattaa ehdotusta uusien rahoitustuotteiden käynnistämisestä osana InvestEU-ohjelmaa. Niiden tarkoituksena on hankkia yksityistä rahoitusta, joka kohdennetaan yhteiskunnallisten yritysten tarpeisiin niiden eri kehitysvaiheissa. Tähän sisältyvät mm takuut yhteiskunnallisten yritysten ja mikroyritysten lainansaannista, oman pääoman investoinnit yhteiskunnallisiin yrityksiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin pyrkiviin yrityksiin sekä pääomainvestoinnit rahoituksen välittäjiin.

Suomi kannattaa komission esittämiä toimia yhteiskunnallisten vaikutusten mittaamisen kehittämiseksi. Tällä on vaikutusta myös yhteisötalouden toimijoiden markkinoille pääsyyn ja rahoitusmahdollisuuksiin

Suomi pitää uuden eurooppalainen sosiaalisen innovoinnin osaamiskeskuksen perustamista kannatettavana. Se vastaisi vastavuoroisen oppimisen ja valmiuksien kehittämisen järjestämisestä viranomaisille ja tukirakenteille. Suomi ei kuitenkaan kannata uusien tukijärjestelmien luomista vaan esittää olemassa olevien rahoitusinstrumenttien kehittämistä tältä osin.

Yhteisötalouden tunnettuuden lisääminen

Suomi kannattaa komission esittämää yhteisötalouden roolia ja erityispiirteitä korostavaa tiedottamista ja tiedonkeruuta. Erityisen välttämättömänä ja kiireellisenä Suomi pitää kattavan ja mahdollisimman yhtenäisen tilastotuotannon rakentamista Euroopan laajuisesti.

Pääasiallinen sisältö

Ehdotuksen taustaa

Noin 2,8 miljoonaa yhteisötalouden toimijaa Euroopassa tarjoaa päivittäin konkreettisia ja innovatiivisia ratkaisuja keskeisiin haasteisiimme. Ne luovat ja säilyttävät laadukkaita työpaikkoja, edistävät heikommassa asemassa olevien ryhmien sosiaalista osallisuutta ja työmarkkinoille pääsyä sekä kaikkien yhdenvertaisia mahdollisuuksia, tukevat kestävästä taloudellista ja teollista kehitystä, lisäävät kansalaisten aktiivista osallistumista yhteiskuntaan, ovat tärkeä osa Euroopan sosiaaliturvajärjestelmiä ja elvyttävät Euroopan maaseutualueita ja väestökatoalueita.

Tietyt yhteisötalouden osa-alueet edistävät vihreää ja digitaalista siirtymää tarjoamalla kestäviä tavaroita ja palveluja sekä kuromalla umpeen digitaalista kuilua. Lisäksi yhteisötalous edistää eurooppalaisten yritysmuotojen moninaisuutta, lisää kuluttajien valinnanvaraa ja parantaa tuotteiden ja palvelujen laatua. Yhteisötalous voi auttaa panemaan täytäntöön Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteet, joihin kuuluvat esimerkiksi työllisyyden lisääminen sekä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien ihmisten määrän vähentäminen.

Yhteisötalous työllistää noin 13,6 miljoonaa ihmistä; palkattujen työntekijöiden osuus vaihtelee jäsenvaltioissa 0,6 prosentista 9,9 prosenttiin. Yhteisötalous on kehittynyt EU:ssa epätasaisella tavalla, mutta yhteisötaloudella on huomattava taloudellinen ja työpaikkojen luomiseen liittyvä potentiaali, joka on vielä hyödyntämättä monissa jäsenmaissa.

Yhteisötalous täydentää jäsenvaltioiden toimia, joilla ne tarjoavat laadukkaita sosiaalipalveluja kustannustehokkaalla tavalla. Lisäksi se täydentää jäsenvaltioiden ponnisteluja integroida nuoret ja heikommassa asemassa olevat työmarkkinoille ja koko yhteiskuntaan. Lisäksi yhteisötalous edistää kestävästä kehityksen tavoitteiden täytäntöönpanoa EU:n ja koko maailman tasolla. Toimintasuunnitelman tavoitteena on vahvistaa sosiaalista innovointia, tukea yhteisötalouden kehittämistä ja lisätä sen sosiaalista ja taloudellista muutosvoimaa. Toimintasuunnitelmassa ehdotetaan useita toimia vuosiksi 2021–2030.

Yhteisötalouden määritelmä

Yhteisötaloudessa on monenlaisia toimijoita, joilla on erilaisia liiketoiminta- ja organisaatiomalleja. Yhteisötalouden toimijat toimivat hyvin erilaisilla talouden aloilla kuten maa-, metsä- ja kalatalous, rakentaminen, uudelleenkäyttö ja korjaaminen, jätehuolto, tukku- ja vähittäiskauppa, energia ja ilmasto, informaatio ja viestintä, rahoitus- ja vakuutus toiminta, kiinteistötoiminta, ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta, koulutus-, terveys- ja sosiaalipalvelut, taide, kulttuuri ja media.

Toimintasuunnitelmassa yhteisötalous kattaa toimijat, joilla on seuraavat keskeiset yhteiset periaatteet ja piirteet:

- ne asettavat voittojen sijaan etusijalle ihmiset sekä yhteiskunnallisen ja/tai ympäristöön liittyvän tarkoituksen ja sijoittavat uudelleen suurimman osan voitoistaan ja ylijäämistään jäsenten tai käyttäjien ("yhteinen etu") tai koko yhteiskunnan ("yleinen etu") edun mukaisten toimintojen suorittamiseen,
- ja niillä on demokraattinen ja/tai osallistava hallintomalli.

Perinteisesti yhteisötaloudella viitataan neljänlaisiin toimijoihin, jotka tarjoavat tavaroita ja palveluja jäsenilleen tai koko yhteiskunnalle: osuuskuntiin, keskinäisiin yhtiöihin, yhdistyksiin (mukaan lukien hyväntekeväisyysjärjestöt) ja säätiöihin. Ne ovat viranomaisista riippumattomia yksityisiä toimijoita, joilla on erityinen oikeudellinen muoto. Yhteiskunnallisia yrityksiä pidetään nykyisin yleisesti osana yhteisötaloutta.

Yhteisötalouden toimintasuunnitelman toimeenpano

Komissio ilmoittaa tiedonannossa tekevänsä yhteisötalouden toimintasuunnitelman toimeenpanemiseksi toimia kolmella osa-alueella:

- 1) yhteisötalouden toimintaedellytysten parantaminen
- 2) kehittämismahdollisuuksien tarjoaminen yhteisötalouden toimijoille
- 3) yhteisötalouden tunnettuuden lisääminen

Lisäksi komissio kannustaa jäsenmaita, kansallisia viranomaisia, sidosryhmiä sekä järjestötoimijoita erilaisiin toimenpiteisiin.

1) Yhteisötalouden toimintaedellytysten parantaminen

Politiikka ja lainsäädännölliset puitteet ovat keskeisiä paremman toimintaympäristön rakentamisessa yhteisötalouden toimijoille. Tähän kuuluvat mm. verotus, julkiset hankinnat ja valtiontukijärjestelmä.

Näiden kysymysten ratkaisemiseksi komissio aikoo esittää neuvoston suosituksen yhteisötalouden reunaehtojen kehittämisestä vuonna 2023. Suosituksessa kehoitetaan päätöksentekijöitä mukauttamaan politiikka- ja lainsäädäntökehyksiä paremmin yhteisötalouden tarpeisiin. Suositukset liittyvät mm. työllisyyspolitiikkaan, valtiontukiin, julkisiin hankintoihin, verotukseen, tutkimukseen, koulutukseen, osaamiseen ja koulutukseen, terveys- ja sosiaalipalveluihin, taloudelliseen ja ei-taloudelliseen tukeen sekä tilastointiin ja tiedonkeruuseen.

Lisäksi komissio julkaisee jäsenvaltioille ohjeita yhteisötalouden organisaatioiden verotuskehyksistä ja helpottaa valtiontuen ohjauksen saamista. Komissio tarkastelee ryhmäpoikkeusasetuksen tarkistuksessa vuoden 2023 lopussa, onko perusteltua keventää sääntöjä, jotka koskevat tukea yhteiskunnallisten yritysten rahoituksen saantiin ja tukea heikossa tai vaikeassa asemassa olevien työntekijöiden palkkaamiseen liittyen.

Julkisten hankintojen osuus Euroopan bruttokansantuotteesta on 14%, joten ne ovat keskeisiä myös yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten kannalta. Toimintaohjelmalla pyritäänkin levittämään hyviä käytäntöjä sosiaalisesti vastuullisissa julkisissa hankinnoissa ja edistämään yhteisötalouden laajentumista EU:n rajojen ulkopuolelle. Komissio edistää hyvien käytäntöjen vaihtoa ja kouluttaa sekä julkisia hankkijoita että yhteisötalouden toimijoita julkisten hankintojen ja käyttöoikeussopimusten hyödyntämisessä. Vuonna 2022 käynnistetään sisämarkkinaohjelman mukainen uusi aloite, jolla tuetaan paikallisten ja alueellisten kumppanuuksien syntymistä yhteisötalouden ja elinkeinoelämän toimijoiden välille mahdollistaen ”osta yhteiskunnallista” business to business liiketoiminta.

Yhteisötalouden liiketoimintamallit tuovat lisäarvoa paikallisille ja alueellisille talouksille edistämällä paikallista tuotantoa ja kulutusta mahdollistavia lyhyitä arvoketjuja sekä tukemalla mm. ilmastotoimia, kiertotaloutta, ja sosiaali- ja terveyspalvelujen tarjontaa. Toimintaohjelmalla tuetaan jäsenvaltioita ja sidosryhmiä edistämään yhteisötaloutta ja sosiaalista innovointia maaseudulla EU:n tulevan yhteisen maatalouspolitiikan verkoston kautta ja integroidaan sosiaalisen ja ekologisen innovoinnin (CSEI) klusterit eurooppalaiseen elinkeinoklusteripolitiikkaan.

Ilmastonmuutos ja ympäristön tilan heikkeneminen, väestörakenteen muutokset sekä taloudellinen ja sosiaalinen eriarvoisuus ovat maailmanlaajuisia haasteita. EU:lla ja kolmansilla mailla on yhteisiä tavoitteita, jotka sisältyvät kestävä kehityksen toimintaohjelmaan Agenda 2030:een. Yhteisötaloutta edistetään myös osana erilaisia kv-ohjelmia.

Toimintapoliittisten ja oikeudellisten kehysten laatimiseksi komissio aikoo kannustaa jäsenvaltioita vastavuoroiseen oppimiseen ja antaa niille ohjeita ja tukea:

- järjestämällä virkamiehille vuodesta 2022 alkaen verkkoseminaareja ja työpajoja, jotka perustuvat hyvien käytäntöjen kartoittamiseen, keruuseen ja vaihtoon eri politiikan aloilla, joihin kuuluvat muun muassa valtioneuvosto, verotus, yhteiskunnalliset investoinnit, yritysten siirrot työntekijöille, merkintä- ja sertifiointijärjestelmät sekä yhteiskunnallisen vaikutuksen mittaaminen;
- julkaisemalla suuntaviivat asiaankuuluvista yhteisötalouden toimijoita koskevista verokehityksistä saatavilla olevien analyysien ja jäsenvaltioiden viranomaisien ja yhteisötalouden sidosryhmien toimittamien tietojen perusteella;
- julkaisemalla suuntaviivat, joilla selvennetään rajat ylittävien yleishyödyllisten lahjoitusten verokohtelua, joka vaikuttaa säätiöihin ja yhdistyksiin sekä syrjimättömyyden periaatteen täytäntöönpanoon jäsenvaltioiden kanssa;
- käynnistämällä kansallisista yhteisötalouden merkintä- tai sertifiointijärjestelmistä tehtävän tutkimuksen, jossa kartoitetaan jäsenvaltioiden nykyiset merkintä- tai sertifiointijärjestelmät ja määritellään hyvät käytännöt, yhteiset piirteet ja arviointiperusteet.

Jotta komissio voi luoda kattavan yhteisötaloutta koskevan lähestymistavan ja edistää yhteisötalouden yhtenäistä kehitystä EU:n jäsenvaltioissa ja alueilla, se aikoo ehdottaa neuvoston suositusta yhteisötalouden perusedellytysten kehittämisestä vuonna 2023.

Neuvoston suosituksessa on komission suunnitelmien mukaan tarkoitus

- kehottaa päätöksentekijöitä mukauttamaan toimintapoliittiset ja oikeudelliset kehykset paremmin yhteisötalouden toimijoiden tarpeisiin;
- antaa suosituksia, jotka koskevat erityisiä politiikan aloja, kuten työllisyyspolitiikkaa, valtioneuvostoa, julkisia hankintoja, verotusta, tutkimusta, koulutusta ja osaamista, hoiva- ja sosiaalipalveluja, yrityksen elinkaaren kaikkiin vaiheisiin mukautetun taloudellisen ja muun tuen myöntämistä ja tilastotietoja;
- korostaa, miten institutionaaliset rakenteet ja sidosryhmien osallistaminen voivat helpottaa yhteisötalouden toimijoiden työtä.

Valtioneuvostomahdollisuuksien laajentamiseksi yhteisötalouden toimijoille komissio tarkistaa yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen, sillä sen voimassaolo päättyy vuoden 2023 lopussa. Tämän yhteydessä komissio aikoo arvioida saatavilla olevan näytön perusteella tarpeen höllentää sääntöjä, jotka koskevat tuen myöntämistä yhteiskunnallisille yrityksille rahoituksen saannin turvaamiseksi ja heikommassa tai erittäin epäsuotuisassa asemassa olevien työntekijöiden palkkaamiseksi. Komissio kehottaa jäsenvaltioita hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan paremmin yleistä taloudellista etua koskevien palvelujen määrittämiseen liittyvää harkintavaltaansa, jotta niiden avulla voidaan kattaa yhteiskunnallisten yritysten ehdot täyttävät toiminnot. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi investoitava enemmän virkamiestensä kouluttamiseen ja valmiuksien kehittämiseen, jotta virkamiehet tuntisivat paremmin valtioneuvostosääntöjä.

Sosiaalisesti vastuullisten julkisten hankintojen lisäämiseksi komissio aikoo:

- vahvistaa toimiaan, joilla lisätään tietoisuutta, edistetään hyvien käytäntöjen vaihtamista ja koulutetaan sekä julkisista hankinnoista vastaavia virkamiehiä, että yhteisötalouden toimijoita julkisten hankintojen ja lupamenettelyjen hyödyntämisestä sosiaalipoliittisten tavoitteiden saavuttamista varten. Tätä varten jäsenvaltioiden kanssa järjestetään työpajoja.
- käynnistää vuonna 2022 uuden sisämarkkinaohjelmaan liittyvän aloitteen, jolla tuetaan paikallisten ja alueellisten kumppanuuksien luomista yhteisötalouden

toimijoiden ja tavanomaisten yritysten välillä, mikä mahdollistaa yritysten väliset ”sosiaalisen ostamisen” markkinat;
 – vahvistaa sosiaalisia lausekkeitä komission omissa hankintamenettelyissä mahdollisuuksien mukaan.

Lisäksi komissio antaa kertomuksen sosiaalisesti vastuullisten julkisten hankintojen käytön lisäämisestä jäsenvaltioissa. Komissio kehottaa jäsenvaltioita ja muita toimivaltaisia viranomaisia edistämään ja seuraamaan sosiaalisesti vastuullisten julkisten hankintojen käyttöä alueellaan yhteistyössä yhteisötalouden sidosryhmien kanssa.

Yhteisötalouden edistämiseksi alueellisella ja paikallisella tasolla komissio aikoo:

- tukea jäsenvaltioita ja sidosryhmiä yhteisötalouden ja sosiaalisen innovoinnin tehostamisessa maaseutualueilla tulevan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan verkoston välityksellä ja jatkaa sosiaalisen ja ekologisen innovoinnin klustereiden sisällyttämistä osaksi EU:n teollisuusklusteripolitiikkaa, jotta voidaan antaa ohjeita ja tukea tutkimusta, uusien valmiuksien kehittämistä, hyvien käytäntöjen vaihtoa ja rajat ylittävää verkostoitumista;
- laajentaa eurooppalaisen yhteisötalouden alueet -verkostoa, jotta voidaan vahvistaa uusia alueellisia ja paikallisia kumppanuuksia erityisesti digitaalisen ja vihreän siirtymän vauhdittamiseksi alueilla;
- edistää maaseutualueiden yritysten verkostoitumista Yritys-Eurooppa-verkoston ja Euroopan yhteisötaloushankkeiden kautta toteutettavien alueiden välistä yhteistyötä koskevien pyyntöjen avulla.

EU:n pitkän aikavälin maaseutuvisiossa kiinnitetään erityistä huomiota yrittäjyyteen ja yhteisötalouteen maaseutualueilla. Komissio kehottaa jäsenvaltioita määrittämään paikallisia yhteisötalouden yhteyspisteitä, jotka toimivat yhteisötalouden lähettiläinä ja tarjoavat vertaistukea, helpottavat EU:n ja kansallisen rahoituksen saamista ja tekevät yhteistyötä EU:n varoja hallinnoivien viranomaisten kanssa.

Yhteisötalouden edistämiseksi kansainvälisellä tasolla komissio aikoo erityisesti:

- edistää yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden painottamista liittymistä valmistelevaan tukivälineeseen ja naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineisiin kuuluvissa ohjelmissa esimerkiksi osallistamalla EU:n lähetystöjä ja viranomaisia EU:n ulkopuolisissa maissa, jotta voidaan edistää yhteisötaloutta koskevien toimenpiteiden kehittämistä;
- parantaa rahoituksen saatavuutta yhteiskunnallisille yrittäjille Länsi-Balkanin, itäisen kumppanuuden ja eteläisen naapurialueen maissa käynnistämällä toimia, joilla tehostetaan ruohonjuuritason aloitteita ja tuetaan välittäjiä yhteisötalouden toimijoiden tarpeisiin mukautettujen rahoitustuotteiden kehittämisessä.

Komissio kannustaa EU:n ulkopuolisten maiden viranomaisia hyödyntämään vapaasti saatavilla olevia yhteisötaloutta koskevia poliittisia suuntaviivoja ja työkaluja, joita Euroopan komissio on kehittänyt yhteistyössä OECD:n ja ILO:n kanssa

2) *Kehittämismahdollisuuksien tarjoaminen yhteisötalouden toimijoille*

Yhteisötalouden toimijat tarvitsevat rahoitusta sekä toiminnan aloittamiseen, kehittämiseen ja osaamisen parantamiseen. Komission tavoitteena on lisätä EU-rahastoista maksettavaa tukea yhteisötaloudelle vuosina 2021–2027. Se käynnistää esimerkiksi InvestEU-ohjelmassa vuonna 2022 uusia rahoitustuotteita yksityisen rahoituksen lisäämiseksi. Muita yhteisötaloutta tukevia EU-ohjelmia ovat Euroopan sosiaalirahasto plussan työllisyysosio, Horisontti Eurooppa, sisämarkkinaohjelma, Erasmus + ja LIFE-

ohjelma. Kansallisesti EU-rahoitusta voi hakea esimerkiksi koheesiopolitiikan rahastojen ja tarvittaessa kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien kautta.

Yhteiskunnallinen yrittäjyys ja yhteisötalous voivat olla erityisen houkuttelevia nuorille, vammaisille, maahanmuuttajataustaisille henkilöille, naisille ja muille aliedustetuille yrittäjille. Nuoremmat sukupolvet ovat hyvin kiinnostuneita kestävästä kehityksestä, joten yhteisötalous voi kiinnostaa heitä. Yrittäjyyskasvatusta on lisätty koulutusjärjestelmissä viime vuosina. Vielä on kuitenkin pitkä matka siihen, että yhteisötalouden liiketoimintamallit olisivat vakiintunut osa kaikkia yrittäjyyskasvatuksen opetussuunnitelmia ja yrittäjyyskursseja.

Komissio käynnistää vuonna 2023 uuden EU:n yhteisötalouden Gateway-hankkeen (”yhdykäytävä”), jolla varmistetaan, että yhteisötalouden toimijat löytävät yhdestä paikasta kaiken tarvitsemansa tiedon EU:n rahoituksesta, politiikoista, koulutuksista ja aloitteista. Lisäksi se käynnistää InvestEU-ohjelman uudet rahoitustuotteet vuonna 2022 ja parantaa rahoituksen saantia. Vuonna 2022 komissio perustaa myös Euroopan sosiaalisten innovaatioiden osaamiskeskuksen.

Liiketoiminnan tukemiseksi ja valmiuksien kehittämiseksi komissio aikoo:

- edistää osaamiskumppanuuden luomista Euroopan osaamissopimuksen mukaisesti lähipalvelujen ja yhteisötalouden teollista ekosysteemiä varten osaamisohjelman ja päivitetyn Euroopan teollisuusstrategian puitteissa. Vuodesta 2022 alkaen perustetaan erityisiä verkostoitumis-, tieto-, opastus- ja resurssikeskuksia, joilla tuetaan osaamissopimuksen allekirjoittajia niiden pyrkimyksissä tarjota osaamisen kehittämiseen ja uudelleenkoulutukseen liittyviä mahdollisuuksia työikäiselle väestölle;
- tehostaa toiminnan laajentamista ja edistää kansainvälistymistä yhteisötalouden alalla hyödyntämällä EU:n liiketoimintatuen verkostoja ja kumppanuusfoorumeja, joihin kuuluvat esimerkiksi Yritys-Eurooppa-verkosto ja Euroopan klusteriyhteistyöfoorumi (ECCP);
- käynnistää vuonna 2023 uuden EU:n yhteisötalouden yhteisen ”yhdykäytävän” (verkkopalvelun), joka toimii yhteispisteenä yhteisötalouden sidosryhmille, muille asiaankuuluvilla toimijoilla ja yksityishenkilöillä, jotka etsivät tietoa asiaankuuluvista EU:n rahoituslähteistä, politiikoista, verkostoista/foorumeista ja aloitteista. Se helpottaa tarjolla olevan tuen saamista ja lisää tietoisuutta EU:n tällä alalla toteuttamista toimista. Lisäksi yhdyskäytävä helpottaa asiaankuuluvien valmiuksien kehittämistä koskevien aloitteiden saatavuutta ja tarjoaa erityisiä ohjeita EU:n rahoitusmahdollisuuksista (koulutukset, työpajat, verkkoseminaarit, käytännön oppaat ja työkalut).

Komissio kehottaa jäsenvaltioita kannustamaan tavanomaisille yrityksille palveluja tarjoavia yrityshautomoja laajentamaan tukeaan yhteisötalouden toimijoille, jotta voidaan parantaa mahdollisuuksia tukea yritysten investointivalmiutta

Yrittäjyyden vetovoimatekijöiden lisäämiseksi komissio aikoo:

- käynnistää uuden nuorten yrittäjyyspolitiikan akatemian vuonna 2022 ESR+:n puitteissa. Se edistää nuorisoyrittäjyyttä – myös naisten yrittäjyyttä ja yhteiskunnallista yrittäjyyttä – tekemällä yhteistyötä kansallisten päätöksentekijöiden ja nuorten yrittäjien verkostojen kanssa;
- edistää yhteisötalouden yrittäjien välistä vastavuoroista oppimista tiedottamalla paremmin Erasmus nuorille yrittäjille -ohjelmasta yhteisötalouden sidosryhmille

Komissio kehottaa korkeakouluja hyödyntämään täysimääräisesti EU:n välineitä, kuten Eurooppalaiset yliopistot -aloitetta, jotta edistetään yhteisötaloutta ja yhteiskunnallista yrittäjyyttä.

Rahoituksen saatavuuden parantamiseksi komissio aikoo:

- käynnistää vuonna 2022 InvestEU-ohjelman puitteissa uusia rahoitustuotteita, joiden tarkoituksena on hankkia yksityistä rahoitusta, joka kohdennetaan yhteiskunnallisten yritysten tarpeisiin niiden eri kehitysvaiheissa. Tähän sisältyvät takuut yhteiskunnallisten yritysten ja mikroyritysten lainansaannista, oman pääoman tai oman pääoman luonteiset investoinnit yhteiskunnallisiin yrityksiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin pyrkiviin yrityksiin sekä pääomainvestoinnit rahoituksen välittäjiin
- varmistaa yhteistyössä InvestEU-ohjelman täytäntöönpanokumppaneiden kanssa, että tuensaajien on helppo tunnistaa yhteiskunnallisille yrityksille rahoitusta myöntävät InvestEU-ohjelman rahoituksen välittäjät muun muassa InvestEU-portaalin ja yhteisötalouden yhdyskäytävän avulla;
- täydentää rahoitusvälineitä, joista myönnetään tukea yhteiskunnallisten yritysten rahoitusmarkkinoiden kehittämiseen Euroopassa, tukemalla uusien rahoitusvälineiden ja investointivalmiutta koskevien ohjelmien kehittämistä;
- täydentää pääomasijoitusvälineitä tukirahoituksella, jonka tarkoituksena on alentaa yhteiskunnallisiin yrityksiin tehtävien riskipääomasijoitusten transaktiokustannuksia;
- tukea mikrorahoituksen ja yhteiskunnallisten yritysten rahoituksen alalla toimivia EU:n verkostoja, jotta voidaan lisätä tietoisuutta EU:n rahoituksesta ja parantaa siihen liittyvää opastusta kehittämällä verkostoihin kuuluvien organisaatioiden valmiuksia ja tarjoamalla tutkimustietoa ja muita tietoja.

Yhteiskunnallisten vaikutusten mittaamisen parantamiseksi komissio aikoo:

- tukea yhteiskunnallisten vaikutusten mittaamisen ja hallinnoinnin kehittämistä kartoittamalla ja arvioimalla nykyisiä käytäntöjä ja käynnistämällä koulutuksia yhteisötalouden sidosryhmille, jotta voidaan lisätä ymmärrystä tällaisista käytännöistä ja niiden käyttöönottoa.
- Lisäksi komissio aikoo tehdä yhteistyötä sidosryhmien kanssa, jotta EU:ssa voidaan kehittää vuonna 2023 yksinkertaiset vakiomenetelmät yhteisötalouden toimijoiden yhteiskunnallisten vaikutusten arvioimista varten.

Yhteisötalouden vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi komissio aikoo:

- käynnistää lähipalvelujen ja yhteisötalouden teollisen ekosysteemin siirtymäväylän, jotta voidaan lisätä yhteistyötä viranomaisten ja sidosryhmien kanssa vahvemman ja selviytymiskykyisemmän yhteisötalouden ekosysteemin luomiseksi osana vihreää ja digitaalista siirtymää.;
- tukea rajat ylittävää yhteistyötä, jotta voidaan parantaa yhteisötalouden valmiuksia ottaa käyttöön ja kehittää vihreämpiä käytäntöjä, tuotteita ja palveluja ja kehittää digitaalisia valmiuksiaan;
- käynnistää New European Bauhaus Lab -laboratorioon liittyvän innovatiivista rahoitusta koskevan toimen, jonka tarkoituksena on luoda kokeiluhanke hyväntekeväisyyslahjoitusten hankkimista varten;
- laatia tietojen käyttöä ja hallinnointia yhteisötaloudessa koskevat käytännesäännöt yhteistyössä sidosryhmien kanssa, jotta voidaan tukea tietojen ja teknologian käyttöönottoa.

- tehdä yhteistyötä kaupunkien kanssa paikallisten vihreän kehityksen ohjelmien tai vihreiden kansalaistoimien kehittämiseksi vahvistamalla yhteisötalouden toimijoiden ja yhteisöjen osallistumista kaupunginjohtajien energia- ja ilmastopuitemukseen, eurooppalaiseen kaupunkialoitteeseen, Intelligent Cities Challenge -aloitteeseen, kiertotalouskaupunkeja ja -alueita koskevaan aloitteeseen, oikeudenmukaisen siirtymän foorumiin, Uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteeseen ja eurooppalaiseen ilmastopuitemukseen.
- antaa ohjeita siitä, miten voidaan tukea yhteiskunnallisten yritysten ja muiden kumppaneiden välisiä kiertotalouteen liittyvää yhteistyötä, ja lisätä tietoisuutta yhteisötaloudesta Euroopan kiertotalouden sidosryhmäfoorumiin, Yritys-Eurooppa-verkoston ja muiden verkostojen puitteissa.

Sosiaalisen innovoinnin edistämiseksi komissio aikoo:

- tehostaa sosiaalista innovointia soveltamalla uutta lähestymistapaa valtioiden väliseen yhteistyöhön ESR+:n puitteissa. Uusi ”eurooppalainen sosiaalisen innovoinnin osaamiskeskus” perustetaan vuonna 2022. Se vastaa vastavuoroisen oppimisen ja valmiuksien kehittämisen järjestämisestä asiaankuuluville viranomaisille ja tukirakenteille. Lisäksi luodaan uusi tukijärjestelmä, joka helpottaa sosiaalisten innovaatioiden siirtämistä ja/tai laajentamista;
- ehdottaa vuonna 2022 Horisontti Eurooppa -puiteohjelman puitteissa European Social Innovation Catalyst Fund -aloitetta, johon osallistetaan kansalaisia, tutkijoita, yrittäjiä, hyväntekijöitä, yhteiskunnallisiin vaikutuksiin pyrkiviä sijoittajia ja viranomaisia ja jonka tarkoituksena on tukea menestyksekkäiden sosiaalisten innovaatioiden toistamista ja laajentamista, jotta voidaan edistää EU:n viiden mission tavoitteiden saavuttamista

Lisäksi komissio myöntää määrärahoja Horisontti Eurooppa -puiteohjelman puitteissa.

3) Yhteisötalouden tunnettuuden lisääminen

Yhteisötalouden näkyvyyden parantaminen muun muassa keräämällä asianmukaisia tietoja ja tilastotietoja on keskeisen tärkeää yhteisötalouden tunnustamista ja kehittämistä varten. Toimintaohjelman tavoitteena on lisätä yhteisötalouden näkyvyyttä sekä sen potentiaalinn tunnistamista. Komissio toteuttaa yhteisötalouden roolia ja erityispiirteitä korostavia tiedotustoimia. Lisäksi komissio käynnistää selvityksen, jossa kerätään kvalitatiivista ja kvantitatiivista tietoa yhteisötalouden ymmärtämiseksi koko EU:ssa. Lisäksi se järjestää virkamiehille koulutuksia erilaisista yhteiskuntatalouteen liittyvistä aiheista, edistää yhteisötaloutta alue- ja paikallistasolla edistämällä mm. rajat ylittävää henkilövaihtoa.

Viestinnän ja tiedottamisen parantamiseksi komissio aikoo:

- toteuttaa säännöllisiä viestintätoimia, joissa korostetaan yhteisötalouden roolia ja erityispiirteitä, myös yhteistyössä yhteisötalouden sidosryhmien kanssa.
- Komissio kannustaa myös järjestämään säännöllisiä yhteisötalouden huippukokouksia, joita isännöivät jäsenvaltiot ja muut toimijat.

Yhteisötaloutta koskevan tilastotiedon parantamiseksi komissio aikoo:

- käynnistää uuden tutkimuksen, jossa kerätään määrällisiä ja laadullisia tietoja yhteisötaloudesta EU:n kaikista jäsenvaltioista;
- käynnistää erityisen tutkimuksen hyväntekeväisyyslahjoituksista EU:ssa.

Myös akateeminen mielenkiinto yhteisötaloutta kohtaan on lisääntynyt, mutta vuoropuhelua ja hedelmällistä vuorovaikutusta eri ideoista päätöksentekijöiden kanssa voitaisiin parantaa. Komissio pyrkii edistämään tällaisia keskusteluja

Tulevat toimet

Komissio on toteuttanut viime vuosikymmenen aikana merkittäviä toimia yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten kehittämiseksi osana Euroopan sosiaalista markkinataloutta. Nämä aiemmat saavutukset on vakiinnutettava ja niitä on vahvistettava. Toimintasuunnitelma tarjoaa vuoteen 2030 asti ulottuvan eurooppalaisen kehyksen, jonka avulla tuetaan edelleen yhteisötalouden kehittämistä.

Toimintasuunnitelma on laadittu yhteistyössä yhteisötalouden sidosryhmien kanssa, ja myös sen täytäntöönpano edellyttää niiden sitoutumista ja yhteistyötä kaikilla tasoilla – niin EU:n tasolla, kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla kuin kansainväliselläkin tasolla. Täytäntöönpanon onnistuminen edellyttää myös voimien yhdistämistä jäsenvaltioiden kanssa.

Komissio kannustaa jäsenvaltioita hyväksymään yhteisötaloutta koskevia strategioita ja toimenpiteitä tai saattamaan tällaiset strategiansa ja toimenpiteensä ajan tasalle yhteistyössä yhteisötalouden sidosryhmien kanssa. Tätä varten komissio kehottaa jäsenvaltioita nimittämään toimielimiinsä yhteisötaloudesta vastaavia koordinaattoreita, joiden tehtävänä on vastata strategioiden johtamisesta, varmistaa päätöksenteon johdonmukaisuus hallinnon eri yksiköiden välillä ja helpottaa EU:n ja kansallisen rahoituksen saatavuutta sekä yhteydenpitoa rakennerahastojen hallintoviranomaisten kanssa.

Komissio auttaa jäsenvaltioita niiden yhteisötaloutta koskevien strategioiden ja toimenpiteiden määrittelyssä ja tukee yhteisötalouden koordinaattoreiden työtä tämän toimintasuunnitelman täytäntöönpanoa ja siihen liittyvien jatkotoimien toteuttamista varten. Komissio tekee myös tiivistä yhteistyötä EU:n muiden toimielinten ja elinten eli Euroopan parlamentin, alueiden komitean ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitean sekä Euroopan investointipankkiryhmän kanssa.

Komissio kehottaa yhteisötalouden sidosryhmiä, EU:n toimielimiä ja elimiä hyväksymään tämän toimintasuunnitelman ja edistämään aktiivisesti sen täytäntöönpanoa osallistamalla siinä suoraan yhteisötalouden sidosryhmiä.

Komissio tekee yhteistyötä yhteisötaloudesta ja yhteiskunnallisista yrityksistä vastaavan asiantuntijaryhmänsä kanssa. Ryhmän toimikausi uusitaan nykyisen toimikauden päättyessä. Komissio laatii selvityksen toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta vuonna 2025 ja julkaisee kertomuksen edistymisestä ja uudesta kehityksestä.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Komission tiedonannolla ei ole oikeusvaikutuksia

Käsittely Euroopan parlamentissa

Kansallinen valmistelu

Jaosto EU29 (työllisyys) 25.1.2022

Jaosto EU25 (sosiaaliasiat), kirjallinen menettely 21-26.2.2022

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Komission tiedonannolla ei ole vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön

Taloudelliset vaikutukset

Komission tiedonannolla ei ole taloudellisia vaikutuksia

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Asiakirjat

COM (2021) 778

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Tuija Oivo, TEM +358 50 396 0168
Markus Seppelin, STM +358 50 512 0674
Liisa Heinonen, TEM +358 50 396 0605
Pauliina Porkka, TEM +358 50 567 8403

EUTORI-tunnus

EU/2021/1404

Liitteet

Viite

Asiasanat	sosiaalinen suojelu, työllisyys, vammaiset, yrittäjyys, työelämä
Hoitaa	STM, TEM
Tiedoksi	EUE, LVM, OKM, OM, UM, VM, VNK, VTV, YM
